

Ko vas posmatra?

Zemlje širom svijeta uvode nove alate za vršenje nadzora u nastojanju da uspire širenje pandemije koronavirusa. Iako većina ljudi odobrava korištenje tehnologija za praćenje ljudi s virusom, postoji i zabrinutost da se neke od tih tehnologija mogu koristiti u manje etičke svrhe. U ovoj lekciji govorimo o nekim alatima za vršenje nadzora koji su nedavno uvedeni i posljedicama tog nadzora po građane i društvo.

Učenici će moći:

- ▶ da izraze svoje stavove o primjeni nadzorne tehnologije za spečavanje širenja pandemije koronavirusa;
- ▶ da analiziraju uticaj ove vrste tehnologije na građane i društvo;
- ▶ da utvrde prihvatljive i neprihvatljive načine korištenja nadzorne tehnologije;
- ▶ da prošire znanja i razviju sposobnost kritičkog sagledavanja svijeta politike i medija.

Privatnost i sigurnost

POTICAJ

1. Misaoni eksperiment:

Zamislite državu u kojoj je vlada odlučila da svaki građanin mora nositi biometrijsku narukvicu koja 24 sata dnevno prati temperaturu tijela i otkucaje srca. Prikupljene informacije bi vladi omogućile da prati zdravstveno stanje građana, ali i njihove emocije. Na primjer, vlada bi tako mogla znati kada se neko smije, plače ili se ljuti. To, naravno, nije svrha zbog koje su narukvice prvobitno izrađene.

2. Videozapis: <https://www.youtube.com/watch?v=TUFzN7So6GM>

Ova ideja je preuzeta iz članka koji je napisao Yuval Noah Harari:

<https://www.ft.com/content/19d90308-6858-11ea-a3c9-1fe6fedcca75>

Potražite videozapis sa sličnim sadržajem na vašem jeziku na temu nadzorne tehnologije koja se koristi u vrijeme pandemije. Ako ne možete pronaći videozapis sa sličnim sadržajem na svom jeziku, utišajte zvuk na ovom i objasnite šta se dešava.

Za ovu aktivnost idealan je rad u parovima ili u malim grupama, ali nije neophodan.

Potaknite učenike da za svako pitanje ponude što više odgovora.

Ovdje je dobra prilika da se objasne dešavanja u vašoj zemlji.

Ovdje je dobra prilika da se spomene pravo na poštivanje privatnosti (EKLJP, član 8.).

Nastojte koristiti primjere iz svoje zemlje ili regiona.

Ovdje je dobra prilika da se istaknu razlike između demokratskog i totalitarnog društva.

Postoje brojni online alati koje učenici mogu koristiti za ovaj zadatak, npr. Canva, Coggle ili Google Jamboard.

Obuhvatite prikupljanje i unovčavanje podataka od strane velikih tehnoloških kompanija.

DISKUSIJA

Nakon misaonog eksperimenta:

- ▶ Zašto bi građani htjeli da nose ovakvu narukvicu?
- ▶ Zašto bi vlada uvodila ovakve narukvice?
- ▶ Zašto bi neki građani mogli biti sumnjičavi?
- ▶ Imaju li pravo da budu sumnjičavi? Zašto da, odnosno zašto ne?
- ▶ Šta mislite o ovoj ideji općenito? Je li to dobra ideja? Zašto jeste, odnosno zašto nije?
- ▶ Da li bi bilo bolje da je nošenje narukvice dobrovoljno? Zašto bi bilo bolje, odnosno zašto ne bi bilo bolje?

Nakon videozapisa:

- ▶ Koju vrstu nadzorne tehnologije koriste vlade u borbi protiv pandemije?
 - ▶ Šta se sve može nadzirati pomoću ove tehnologije?
 - ▶ Da li se nadzor vrši na obaveznoj ili dobrovoljnoj osnovi?
 - ▶ Neki ljudi imaju određene sumnje u vezi sa ovim nadzorom. Mislite li da imaju pravo da budu sumnjičavi? Zašto da, odnosno zašto ne?
 - ▶ Šta mislite o ovoj vrsti nadzora općenito? Je li to dobra ideja? Zašto da, odnosno zašto ne?
- Je li bolje da nadzor bude obavezan ili je bolje da bude dobrovoljan? Šta mislite? Zašto?

Rezime o različitim vrstama nadzorne tehnologije, npr. CCTV sa prepoznavanjem lica, pametni telefoni, dronovi, Alexa, itd.
Objasnite kako se nadzorna tehnologija može koristiti za kontrolu građana i za pomoć građanima. Navedite neke primjere – iz trenutne situacije, prošlosti ili iz književne fikcije.

Učenici kreiraju infografiku kojom će pokazati gdje bi oni povukli liniju između prihvatljivog i neprihvatljivog nadzora vlade. Navode primjere prihvatljivog i neprihvatljivog nadzora i obrazlažu svoju odluku.

Učenici između sebe dijele svoje infografike.
Promišljaju o tome ko sve koristi tehnologiju za prikupljanje informacija o ljudima, o vrstama informacija koje se prikupljaju i za šta se te informacije koriste.

ZAKLJUČAK

ZADATAK

DALJE AKTIVNOSTI

